

Karen Lund

Lektor, ph.d., Danmarks Pædagogiske Universitets-
skole, Aarhus Universitet, formand i INFODOK's
repræsentantskab,
karlund@dpu.dk

Bente Meyer

Lektor, Danmarks Pædagogiske Universitetsskole,
Aarhus Universitet, repræsentant i INFODOK for DPU,
bm@dpu.dk

Sprogenes status på DPU

Uddannelse og formidling

På DPU har vi nu et lille håb om at sprogfagene igen kommer på landkortet. I de forløbne 10-15 år har sprogfagene på DPU været for nedadgående – en tendens der startede i 1990'erne og blev cementeret med dannelsen af DPU i 2000, hvor Danmarks Lærerhøjskoles¹ orientering omkring folkeskolens fag og fagdidaktikken blev marginaliseret til fordel for nye institutter med fokus på pædagogisk antropologi, filosofi, sociologi, psykologi og curriculumforskning. Kandidatuddannelserne i fremmedsprogfagene (cand.pæd. i engelsk, fransk og tysk) blev ved den lejlighed nedlagt, ligesom forskningsmiljøerne omkring disse fag generelt blev nedprioriteret. I forbindelse med nye tider er det imidlertid godt at DPU har flere forskere som repræsenterer forskningsmæssige kompetencer inden for såvel engelsk, tysk som fransk, og at vi bidrager aktivt til udviklingen af fremmedsprogsområdet – dels gennem uddannelsen Master i Fremmedsprogs-pædagogik, dels gennem forskning i og publikation af artikler inden for fremmedsprogene; her i august 2009 udkommer fx bogen *Sprogfag i forandring – pædagogik og praksis*, hvor forskere fra DPU er medforfattere.

Gennem vores fusion med Aarhus Universitet, hvor fremmedsprogfagene stadig eksisterer som fag, ser vi nye muligheder for at komme til at bidrage til fremmedsprogenes og ikke mindst den fremmedsprogs-pædagogiske udvikling, hvor DPU har spidskompetencer inden for fremmed- og andetsprog. Vi vil her kunne bidrage med kompetencer i forbindelse med udviklingen af gymnasiepædagogikum og den varslede nye læreruddannelse, som skal udvikles og etableres i samspil mellem professionshøjskolerne og DPU.

Uddannelser i fremmedsprog og dansk som andetsprog

DPU's kandidatuddannelser i fagene, bl.a. tysk, fransk og engelsk, blev som nævnt ovenfor nedlagt i forbindelse med dannelsen af DPU i 2000. I 2004 etablerede DPU dog en ny Masteruddannelse i Fremmedsprogpædagogik i samarbejde med Copenhagen Business School og Københavns Universitet; de første kandidater blev færdige i 2008, og uddannelsen er nu i gang med andet gennemløb.

Et område der i den sprogfattige periode på DPU med visse bølger op og ned har fastholdt sine aktiviteter inden for uddannelsesfeltet, er dansk som andetsprog. DPU har i de sidste 10 år haft en omfattende uddannelses- og efteruddannelsesvirksomhed især inden for voksen- og ungeområdet hvor den kompetencegivende uddannelse i dansk som andetsprog, der uddanner undervisere til landets sprogcentre for flygtninge og indvandrere, har stået centralt. I perioden med de lukkede grænser og efterfølgende lukning af sprogskoler samt fyringer af mange lærere i dansk som andetsprog, havde vi fra omkring 2005 et mærkbart fald i søgningen til Uddannelse i dansk som andetsprog, men nu er ansøgertallet igen i kraftig stigning. Den øgede arbejdskraftindvandring har betydet at sprogskolerne har haft en voldsom vækst, og behovet for nye lærere er dermed også vokset. Til sommeroptaget 2009 er der således mellem 80 og 90 ansøgere til studiestart i september på DPU i Århus og København. Samtidig regner vi med i løbet af ganske kort tid at få uddannelsen ind under den ordinære gradsstruktur som Master i dansk som andetsprog. Uddannelsen er blevet positivt bedømt af Akkrediteringsrådet, der står for godkendelse af alle nye som gamle universitetsuddannelser; vi mangler kun de sidste godkendelser fra ministerierne. Vi arbejder tæt sammen med Københavns Universitet om uddannelsen og har desuden et tæt og velfungerende netværk mellem universiteterne, sprogcentrenes undervisere og ledere inden for dansk som andetsprog. Et positivt samspil hvor vi får mulighed for gensidig inspiration mellem forskning og undervisning.

Ud over den kompetencegivende uddannelse har DPU og Voksenpædagogisk Center i København i samarbejde med Integrationsministeriet (som bevilgende myndighed) siden 1999 udbudt et landsdækkende efteruddannelsesprogram for undervisere i dansk som andetsprog ved landets sprogcentre. Der er tale om et kursusprogram der løbende justeres og udvikles i tæt samspil med de relevante aktører på feltet; kursustyperne er blevet udviklet med henblik på at imødekomme de behov der opstår i forbindelse med fx nye indvandrergupper og nye lovgivninger – her bl.a. kursusbehov vedrørende samspillet mellem arbejde, uddannelse og sproglæring. Der er løbende fokus på udviklingen af kursuskoncepter der fremmer mulighederne for lærerudvikling og for implementering af læringsbefordrende tiltag i andetsprogsundervisningen.

Forskning inden for fremmed- og andetsprogsfeltet

Siden DPU's begyndelse i 2000, hvor der blev etableret en række forskningsenheder og -programmer, har forskere inden for sprog- og kulturpædagogik samlet sig i forskningsenheden Interkulturelle Læringsprocesser. Enheden er tværfaglig i den forstand at den rummer såvel en sprogvidenskabelig som en samfundsvidenskabelig tilgang til interkulturelle læringsprocesser, herunder både en kulturanalytisk og en uddannelsessociologisk.

Inden for det fremmedsprogspædagogiske perspektiv har forskningen især kunnet fastholdes og fornyes i forhold til temaer som citizenship (medborgerskab), interkulturelle dimensioner af curriculum samt it og medier. Siden 2000 har forskere ved DPU således arbejdet med bl.a. *Intercultural Active Citizenship Education*, dvs. studier af medborgerskabsuddannelse og interkulturel pædagogik som i et større europæisk projekt (INTERACT) blev undersøgt i forhold til sammenlignende analyser af curriculum og læreruddannelse i Danmark, Spanien, Portugal og Storbritannien. Derudover har DPU-forskere beskæftiget sig med it-baseret sprogpædagogik i relation til både folkeskole, mellemlange videregående uddannelser og universitetsuddannelser. Her kan det nævnes at DPU med etableringen af forskningsprogrammet Medier og IT i Læringsperspektiv har været i front i relation til forskningen i it og læring, og at der i programmets forskning har været et relativt stort fokus på fagene og fagdidaktikken (herunder fremmedsprogspædagogik).

I 2007 fik DPU et større forskningsrådsprojekt om læringsspil, *Serious Games on a Global Market Place* (<http://www.dpu.dk/site.aspx?p=11102>), som bl.a. beskæftiger sig med hvordan digitale spil kan understøtte sprogundervisning og -læring. Spil har i mange år været anvendt i sprogundervisningen som del af en kommunikativ undervisning. Perspektiverne i denne spilpædagogiske tilgang bliver i projektet videreført og relateret til it- og mediedidaktikken.

Siden 2006 har DPU været tilknyttet et center for *Cultural and Linguistic Practices in the International University* (CALPIU, <http://calpiu.dk>) ledet af professor Bent Preisler fra Roskilde Universitet. Centeret beskæftiger sig med det flersprogede og flerkulturelle universitet med fokus på bl.a. sprogpædagogiske problemstillinger. CALPIU er fra 2008 støttet af en større bevilling fra Forskningsrådet for Kultur og Kommunikation og skal i en 3-årig periode fungere som et internationalt forskningsnetværk med fokus på det flersprogede og flerkulturelle universitet. DPU's rolle i CALPIU er at undersøge sprog- og kulturpædagogiske aspekter af e-læring i relation til det internationale universitet.

Også inden for andetsprogsområdet har DPU haft bevillinger fra Forskningsrådet for Kultur og Kommunikation; fra 2004 en større bevilling om *Integration og læring – voksne og dansk som andetsprog* i samarbejde med Roskilde Universitet og Syddansk Universitet, og fra 2008 en større bevilling til projektet *Dannelse og kulturarv i globaliserede Samfund*, hvor fokus er på sprog, fag og ligestilling i grundskolen og

de tosprogede børn præget af internationalisering og diversitet. Tidligere har forskere fra DPU medvirket med en andetsprogsvinkel på følgeforskningen til den såkaldte Københavner-PISA. Desuden har DPU deltaget i udarbejdelse af sprog-vurderingsmaterialet "Vis hvad du kan" for Undervisningsministeriet i den nylige revision af Fælles Mål i dansk som andetsprog samt i Danmarks Evalueringsinstituts evaluering af undervisningen af tosprogede elever i folkeskolen.

Derudover har forskere ved DPU udført forskellige undersøgelser for bl.a. Integrationsministeriet vedrørende samspillet mellem danskuddannelserne og dels de erhvervsrettede uddannelser, dels de videregående uddannelser.

For øjeblikket er DPU i samarbejde med Uddannelsesforbundet i gang med at udvikle kompetenceafklaringstest til erhvervsuddannelserne; de bliver fagligt forankret i de uddannelsesmæssige domæner hvor de skal anvendes, med det overordnede formål at give en profil af hvilke sproglige behov de kommende elever på erhvervsuddannelserne har for fx erhvervsrettet andetsprogsdansk. Endelig er DPU og NCK (Nationalt Center for Kompetenceudvikling) for Nordisk Ministerråd i gang med en afdækning af voksen- og efteruddannelsesinitiativer for indvandrere og efterkommere i de nordiske lande. Det foregår i et samarbejde med repræsentanter fra de øvrige nordiske lande.

Sidst, men ikke mindst skal det nævnes at DPU er vært for *Sprogforum – tidsskrift for sprog- og kulturpædagogik*. Tidsskriftet udgør med sin organisering i redaktionsgruppe, storgruppe og ressourcegrupper i det øvrige Danmark og Norden et uvurderligt netværk der samler medlemmer inden for både velkendte og såkaldt eksotiske sprog som bl.a. tyrkisk, arabisk, kinesisk, lettisk, og som repræsenterer undervisere fra grundskolen over de gymnasiale uddannelser, professionshøjskolerne til universiteterne. Sidst tilkomne ressourcegruppe for Sprogforum er medlemmerne af INFODOK's repræsentantskab, som er forfatterskaren i dette nummer af Sprogforum. Sprogforum repræsenterer således et unikt forum for udveksling mellem undervisning og forskning inden for fremmed- og andetsprogene.

Fremtiden?

Siden DPU's fusion med Aarhus Universitet i 2007 og ledelsesskiftet på DPU i 2008 (ved Dekan Lars Qvortrup) er der igen kommet fokus på fagdidaktikken, bl.a. i relation til det nye Institut for Didaktik og et forskningsprogram i fagdidaktik. Der er i øjeblikket ikke planer om at fokusere specifikt på sprogpædagogik i denne sammenhæng, men de sprogpædagogiske perspektiver er til stede i de forskningsnetværk og -projekter som nævnes ovenfor. For fremmedsprogpædagogikkens vedkommende ser det ud til at forskningen i it og medier og i interkulturelle læringsprocesser, bl.a. med fokus på europæiske og globale perspektiver, giver nye muligheder for forskningen og undervisningen i sprogfagene, som sætter sprog- og kulturpædagogikken på dagsordenen.

Hvis vi skulle bestemme

Vores fælles credo har i alle de sprogfattige år været: *for øvrigt mener jeg at DPU er utroværdig som pædagogisk universitet uden et solidt forankret fremmedsprogspædagogisk uddannelsesmiljø hvor alle landets fremmedsproglærere kan få uddannelse og efteruddannelse.* Så vi glæder os til det tidspunkt hvor vi ikke længere skal gå og føle os så historisk usamtidige, men kan få sat bachelor- og kandidatuddannelser i fremmed- og andetsprogspædagogik på skemaet.

Note

- 1 Danmarks Lærerhøjskole var en af de centrale indfusede institutioner i det nye universitet, som var en fusion mellem Danmarks Lærerhøjskole, Danmarks Pædagogiske Institut, Danmarks Pædagoghøjskole og Learning Lab Denmark.

Litteratur

- Byram, Michael, Annette Søndergaard Gregersen, Birgit Henriksen, Anne Holmen, Karen Lund, Merete Olsen og Lars Stenius Stæhr (under udgivelse): *Sprogfag i forandring – pædagogik og praksis*. Samfundslitteratur.
- Holmen, Anne (2007): "Findes der skoler, som er specielt gode for flersprogede elever?" I: Olofsson, Mikael (red.): *Symposium 2006. Bedömning, flerspråkighet och lärande*. Nationellt centrum för sfi och svenska som andraspråk. Stockholm: HLS förlag.
- Holmen, Anne (2009): "Er det danske samfund et-, to- eller flersproget, og er det overhovedet vigtigt?" I: *Det rum[me]lige sprog*, s. 75-92. København: Dansk lærerforening.
- Laursen, Helle Pia (2008) (red.): *Sproget med i alle fag – andetsprog og didaktik i folkeskolen*. (Undervisningsministeriets temahæfteserie 3): København: Undervisningsministeriet.
- Lund, Karen, Ellen Bertelsen & Marianne Søndergaard Sørensen. *Muligheder og barrierer. En undersøgelse af overgangen mellem sprogcentre og erhvervsrettede uddannelser*. København: Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration.
- Lund, Karen og Ellen Bertelsen (2008): *Fra Studieprøven til de videregående uddannelser. En undersøgelse af de nødvendige og tilstrækkelige kompetencer*. København: Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration.
- Undervisning af tosprogede elever i folkeskolen* (2007). Danmarks Evalueringsinstitut.
- Vis hvad du kan*. Hentet 24. juni 2009 på <http://pub.uvm.dk/2007/sprog-screening/>